

Małgorzata WOLTMANN-ŻEBROWSKA*

Lekkoatletyka na polonijnych igrzyskach sportowych w Polsce w latach 1934–2011

Streszczenie

Polonijne igrzyska sportowe zostały zapoczątkowane w 1934 r. Od tego czasu odbyło się piętnaście imprez z udziałem sportowców pochodzenia polskiego z całego świata. Program igrzysk obejmował kilkanaście dyscyplin sportowych, spośród których najszerzy zasięg miały zawody lekkoatletyczne. Startowało w nich wielu wybitnych zawodników, między innymi złota medalistka olimpijska Stanisława Walasiewicz. Najwięcej rekordów igrzysk należy do reprezentantów środowisk polonijnych z Białorusi (7), Czech (5), USA, Francji i Litwy (po 3).

Słowa kluczowe: lekkoatletyka, Polonia, igrzyska sportowe.

Wstęp

Polonijne igrzyska sportowe mają już wieloletnią tradycję. Od pierwszych igrzysk w Warszawie do dotychczas ostatnich we Wrocławiu upłynęło 77 lat. W tym okresie odbyło się piętnaście zawodów w sportach letnich (1934–2011) i osiem w sportach zimowych (1986–2010). Uczestniczyli w nich sportowcy pochodzenia polskiego ze wszystkich kontynentów świata.

Literatura przedmiotowa ilustrująca przebieg i wyniki imprez jest już dość bogata. Najpełniejsze relacje zawierają publikacje Zbigniewa Szafkowskiego¹ i Bernarda Woltmanna² oraz praca zbiorowa pod redakcją Jerzego Chelmeckie-

* Dr, Zakład Pedagogiki, Akademia Wychowania Fizycznego im. E. Piaseckiego w Poznaniu.

¹ Z. Szafkowski, *Polonijne igrzyska sportowe (1934–1997)*, Gorzów Wlkp. 1997; tegoż, *Wyniki Światowych Igrzysk Polonijnych w latach 1999–2005*, Gorzów Wlkp. 2006; tegoż, *Światowe Igrzyska Polonijne 2006–2009*, Gorzów Wlkp. 2009; tegoż, *Światowe Igrzyska Polonijne (2010–2011)*, Gorzów Wlkp. 2011.

² B. Woltmann, *Polonijne igrzyska sportowe 1934–1984*, „Zeszyty Naukowe AWF w Gdańsku”, nr 9, Warszawa – Poznań 1989, s. 163–213; tegoż, *Polonijne igrzyska sportowe*, [w:] *Z dziejów kultury fizycznej w organizacjach polonijnych*, red. B. Woltmann, Warszawa 1989, s. 199–227.

go³. Uzupełniają je opracowania przyczynkowe Wojciecha Jansa, Jana Krejczy, Marii Rotkiewicz, Jerzego Rybińskiego, Marka Szczerbińskiego, Jerzego Zmarzlika i innych autorów oraz reportaże na łamach czasopism specjalistycznych: „Biuletynu Polskiego Komitetu Olimpijskiego”, „Polacy Zagranicą”, „Polonijnego Informatora Sportowego” oraz prasy sportowej i regionalnej.

Program igrzysk obejmował kilkadziesiąt dyscyplin sportowych. Na letnich igrzyskach największym zainteresowaniem ze strony środowisk polonijnych cieszyły się: lekkoatletyka, pływanie i piłka nożna. Dyscypliny te znajdowały się w kalendarzu imprez wszystkich igrzysk i inspirowały do rywalizacji największe liczby uczestników.

Najszerzy zasięg miały zawody lekkoatletyczne. Stwarzały one szansę startu w niemal pełnym zakresie konkurencji i w kilku kategoriach wiekowych: od dzieci szkolnych do oldboyów powyżej 60 roku życia. O tym pisali dotąd tylko Zbigniew Szafkowski i Artur Kowalczyk w przeglądowych artykułach na łamach wydawnictw pokonferencyjnych⁴.

Celem niniejszego artykułu jest uzupełnienie tych publikacji o rezultaty igrzysk z lat 2005–2011 i o nowe informacje na temat wszystkich zawodów lekkoatletycznych w ramach igrzysk polonijnych w Polsce.

Temat został przedstawiony w oparciu o źródła znajdujące się w zespole akt Światowego Związku Polaków z Zagranicy, przechowywanego w Archiwum Akt Nowych w Warszawie⁵, materiały znajdujące się w siedzibach Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” w Warszawie oraz jego oddziałów w Krakowie, Lublinie, Sopocie, Poznaniu, Słupsku, Toruniu, Wrocławiu i innych, a także związków lekkiej atletyki tych okręgów, na terenie których odbyły się igrzyska, informacje z prasy ogólnopolskiej (zwłaszcza „Przeglądu Sportowego”) i regionalnej. Wraz z istniejącą literaturą pozwoliły one na odtworzenie historii zawodów, na ocenę ich przebiegu i uzyskanych wyników⁶.

Osiągnięcia sportowe

Idea igrzysk rodziła się na początku lat trzydziestych XX wieku. Z oficjalnym wnioskiem w tej sprawie wystąpił redaktor naczelny „Przeglądu Sportowego” Marian Strzelecki, a Rada Organizacyjna Polaków z Zagranicy na swym ze-

³ *Sport polonijny wczoraj i dziś*, red. J. Chelmecki, Warszawa 2005.

⁴ Z. Szafkowski, *Lekka atletyka na polonijnych igrzyskach sportowych*, [w:] *II Krajowa Konferencja Naukowa „Polonijna Kultura Fizyczna”*, Poznań 1986, s. 195–208; A. Kowalczyk, *Lekkoatletyka na polonijnych igrzyskach sportowych (1934–2003)*, [w:] *Sport polonijny wczoraj i dziś*, s. 59–64.

⁵ Archiwum Akt Nowych, Światowy Związek Polaków z Zagranicy, teczki nr 442, 443, 446, 447, 450 i 451.

⁶ Zob. B. Woltmann, *Cele i założenia polonijnych igrzysk sportowych. Zarys problematyki i stan badań*, [w:] *Sport polonijny wczoraj i dziś*, s. 9–14.

braniu w dniach 26–27 listopada 1933 r. podjęła uchwałę o przeprowadzeniu zawodów pod nazwą: Igrzyska Sportowe Polaków z Zagranicy i Wolnego Miasta Gdańska.

Odbyły się one w Warszawie w dniach 1–6 sierpnia 1934 r. z udziałem 381 sportowców z 13 krajów. W lekkoatletyce rywalizowało 115 zawodników, w tym tylko 12 kobiet. Najbardziej liczne były ekipy ze Stanów Zjednoczonych Ameryki Pn. (19 osób), Czechosłowacji i WM Gdańska (po 16), Francji i Niemiec (po 15). One też odegrały największą rolę w zawodach. W klasyfikacji drużynowej zwyciężyli reprezentanci skupisk polskich z USA przed zespołami z Czechosłowacji, Francji, WM Gdańska i Niemiec⁷.

Bezkonkurencyjni byli lekkoatleci z USA. Wygrali oni wszystkie konkurencje, zdobywając ogółem 44 medale, w tym 22 złote. Niedoścignionymi indywidualnościami byli Stanisława Walasiewicz (4 złote medale, w tym na 100 m – 12,2 sek. i na 200 m – 24,5 sek.), Władysław Janiak (2 złote medale w konkurencjach indywidualnych: na 100 m – 10,9 sek. i w skoku w dal – 6,42 m, trzeci – wraz z kolegami – w sztafecie 4 × 100 m) oraz Jan Wąsowicz (złoty medal w skoku o tyczce, z wynikiem 4,08 m, lepszym od ówczesnego rekordu Polski)⁸. Poza nimi wyróżniali się Anna Paluszek (4 medale, w tym dwa złote: w dal – 5,01 m, kula – 9,20 m) i Róża Przybylska (5 medali, w tym jeden złoty w skoku wzwyż – 1,35 m) oraz zdobywcy dwóch tytułów mistrzowskich: Paweł Klinkowski (200 m – 23,2 sek., 400 m – 50,9 sek.), Stefan Szumachowski (1500 m – 4.08,6 min, 5000 m – 15.59,2 min), Edward Ratkowski (110 m przez pł. – 17,2 sek., wzwyż – 1,70 m) i Zygmunt Podolak (kula – 12,81 m, dysk – 36,72 m). Zdecydowane zwycięstwo odniosły sztafety męskie (4 × 100 m – 45,4 sek. i 4 × 400 m – 3.36,6 min). Spośród zawodników z innych krajów na wymienienie zasłużył przede wszystkim Erwin Farny z Czechosłowacji, który zdobył trzy medale w rzutach (2 srebrne: kula – 12,51 m, i dysk – 35,18 m, brązowy: oszczep – 47,32 m)⁹.

Po igrzyskach, w dniach 7–8 sierpnia 1934 r., odbyły się zawody pomiędzy męskimi reprezentacjami Polski i Polonii w 6 dyscyplinach sportu. Spotkania te sportowcy polonijni przegrali. W lekkoatletyce, mimo porażki w stosunku 53:80, wywalczyli jednak kilka sukcesów. Władysław Janiak zwyciężył w biegu na 100 m w czasie 10,6 sek. (pokonując czołowych sprinterów Polski Klemensa Binia-kowskiego i Wojciecha Trojanowskiego), Alwin Golanowicz, Józef Baca, Paweł Klinkowski i Władysław Janiak w biegu rozstawnym 4 × 100 m z wynikiem

⁷ Szerzej zob. B. Woltmann, *Polonijne igrzyska sportowe 1934–1984*, „Zeszyty Naukowe AWF w Gdańsku”, nr 9, Warszawa – Poznań 1989, s. 188–189.

⁸ S. Walasiewicz zdobyła w 1932 r. złoty medal olimpijski na 100 m, W. Janiak był mistrzem USA na 100 y, a J. Wąsowicz – mistrzem USA w kat. juniorów w skoku o tyczce.

⁹ Archiwum Akt Nowych, Światowy Związek Polaków z Zagranicy, nr 446, k. 64 i n.: W. Jans, *I Igrzyska Sportowe Polaków z Zagranicy*, „Zeszyty Naukowe AWF we Wrocławiu”, nr 20, Wrocław 1975, s. 37–42.

43,6 sek. wyprzedzili reprezentacyjną sztafetę kraju, a Jan Wąsowicz w skoku o tyczce rezultatem 4,10 m wygrał z rekordzistą Polski Antonim Morończykiem¹⁰.

Drugie igrzyska polonijne zostały zaplanowane na 1937 r. w Warszawie. Termin ten, na prośbę środowisk polonijnych, był jednak przekładany, a w końcu (ze względu na napiętą sytuację międzynarodową w 1939 r.) został odłożony¹¹. II wojna światowa i jej tragiczne skutki, a następnie nie najlepsze stosunki pomiędzy władzami PRL i kierownictwami związków polonijnych sprawiły, że drugie z kolei igrzyska odbyły się dopiero po 40-letniej przerwie. Inicjatywa ich organizacji, choć kielkowała od lat pięćdziesiątych¹², została podjęta podczas II Sejmiku Działaczy Polonijnych PKOl w Cetniewie (1971 r.) i potwierdzona odpowiednią uchwałą na następnym Sejmiku w Solinie (1973 r.)¹³.

Igrzyska odbyły się w następnym roku (w dniach 17–21 lipca) w Krakowie. Przystąpiło do nich 368 sportowców z 11 krajów. W zawodach lekkoatletycznych startowało 41 osób z 6 krajów, w tym zaledwie 8 kobiet. Złotymi medalami w konkurencjach żeńskich podzieliły się Danuta Rakowska (100 m, skok w dal), Danuta Kowalewska (400 m, skok wzwyż) i Ruth Macoszek (pchnięcie kulą, rzut dyskiem) z Czechosłowacji oraz Janina Wojdanowska z Australii (rzut oszczepem). Rezultat R. Macoszek w rzucie dyskiem (36,02 m) jest po dziś rekordem igrzysk. Wśród mężczyzn wyróżniali się Bernard Turbański (wtedy czołowy dziesięcioboista Francji), który wygrał trzy konkurencje (100 m, skok w dal, rzut dyskiem), Aleksander Maneyko z Anglii (zwycięzca biegów na 1500 m i 3000 m) oraz zawodnicy, których wyniki są nadal rekordami igrzysk: Stanisław Kaczmarek z Kanady (800 m – 1.55,9 min) i Daniel Kolaśniewski z Francji (oszczep – 61,40 m)¹⁴.

W odróżnieniu od zawodów w 1934 r., w powojennych igrzyskach, zgodnie z uchwałą III Sejmiku Działaczy Polonijnych PKOl¹⁵, nie prowadzono żadnych punktacji zespołowych. Na podstawie analizy uzyskanych wyników można jednak łatwo zauważyć, że najlepsze rezultaty uzyskali reprezentanci skupisk polskich z Czechosłowacji (zwłaszcza wśród kobiet), a następnie z Francji, Anglii, Australii i Kanady.

¹⁰ „Sport i Wychowanie Fizyczne” 1934, nr 9–11, s. 42–46.

¹¹ Centralne Archiwum Wojskowe, Państwowy Urząd WF i PW, nr 31; Archiwum Akt Nowych, Ambasada RP w Berlinie, nr 2040, k. 67; tamże, Komunikat RP w Opolu, nr 111, k.85 i 105 (Okólnik nr 3 w sprawie II igrzysk z 8.03.1939 r.).

¹² „Przegląd Sportowy” 1958, nr 156.

¹³ Uchwała III Światowego Sejmiku Działaczy Polonijnych PKOl. „Biuletyn PKOl” 1973, nr 2, s. 17–21.

¹⁴ Archiwum Akt Nowych, Światowy Związek Polaków z Zagranicy, nr 46, k. 64; B. Woltmann, *Polonijne Igrzyska Sportowe w Krakowie*, „Kultura Fizyczna” 1975, nr 2, s. 365–367.

¹⁵ Założenia igrzysk określały m.in.: „1. Igrzyska oprzeć o ideę olimpijską; 2. Uczestnictwo, a nie wynik, jest sprawą najważniejszą; Uczestnicy nie reprezentują kraju, lecz środowiska i organizacje polonijne [...]”. Zob. „Biuletyn PKOl” 1973, nr 2, s. 21.

Drugie powojenne igrzyska odbyły się po trzech latach ponownie w Krakowie. Cieszyły się one wielką frekwencją (687 sportowców z 15 krajów), ale w zawodach lekkoatletycznych wystąpiło tylko 45 zawodników, w tym 16 kobiet. Niezwykłym wydarzeniem tych igrzysk był udział 66-letniej wówczas Stanisławy Walasiewicz-Olson, mistrzyni olimpijskiej z Los Angeles w 1932 r. i 4-krotnej złotej medalistki przedwojennych igrzysk polonijnych w 1934 r. Uzyskała ona najlepszy czas w grupie senierek na 60 m (10,0 sek.), wzbudzając podziw entuzjastów jej talentu. Na uwagę zasługuje, że dwa zwycięstwa odniosła jej wychowanka Teresa Nolan (z USA), która wygrała biegi na dystansie 100 m i 400 m. Dwa tytuły zdobyła również Elżbieta Dubowska z Norwegii, a jej wynik w rzucie oszczepem (44,62 m) figuruje nadal w wykazie rekordów igrzysk. Wśród mężczyzn wyróżniał się Serge Korus z Francji, najlepszy w biegach krótkich (100 m – 10,9 sek., 200 m – 22,3 sek.) i w skoku w dal (6,53 m), oraz aktualni wciąż rekordziści: Christian Brodie z Anglii (3000 m – 8.36,8 min), Jan Pyka z USA (pchnięcie kulą – 17,22 m) i Andrzej Drzewiecki z Anglii (rzut dyskiem – 51,04 m). W nieoficjalnej punktacji zwyciężyli ponownie lekkoatleci polonijni z Czechosłowacji przed ekipami z Wielkiej Brytanii, Francji i USA.

Ze względu na niepokoje polityczne i kryzys ekonomiczny, które nawiedziły Polskę na początku lat osiemdziesiątych, IV Polonijne Igrzyska Sportowe (1981 r.)¹⁶ cieszyły się mniejszą frekwencją. Do Krakowa przyjechało tylko 383 sportowców z 12 środowisk polonijnych, a do rywalizacji w lekkoatletyce przystąpiło zaledwie 43 zawodników z 7 krajów. Prym wiedli reprezentanci Zaozlia. W konkurencjach żeńskich dominowała Irena Waclawek, która wygrała trzykrotnie (bieg na dystansie 60 m, 100 m, skok w dal), a wśród mężczyzn pierwszoplanową postacią był Bronisław Cienciąła, zwycięzca obu skoków, a jego wynik w skoku wzwyż (2,05 m) po dziś jest rekordem igrzysk¹⁷.

Polonijne Igrzyska Sportowe w 1984 r. miały charakter podwójnie jubileuszowy. Odbyły się w 50. rocznicę pierwszych igrzysk i były piątymi z kolei. Z tego względu zorganizowano je ponownie w Warszawie¹⁸. Zgromadziły one 495 sportowców z 15 krajów, w tym aż 162 reprezentantów środowisk polonijnych z Zaozlia. W lekkoatletyce startowało 67 zawodników (22 kobiety i 45 mężczyzn) z 7 krajów. Bezwzględną supremację uzyskali lekkoatleci z Czechosłowacji, którzy wygrali wszystkie konkurencje, powtarzając sukces Polaków ze Stanów Zjednoczonych AP w 1934 r. Po raz drugi aż trzy razy na najwyższym podium stanęła Irena Waclawek (bieg na dystansie 100 m, pchnięcie kulą, rzut

¹⁶ Bardzo doniosłymi punktami programu uroczystości otwarcia igrzysk były odsłonięcie obelisku i nadanie stadionowi KS „Cracovia” imienia Stanisławy Walasiewicz oraz wystąpienie Tomasa Gołka (czterokrotnego medalisty zawodów w 1934 r.). Zob. J. Rybiński, *Wzruszający jubileusz*, „Polonijny Informator Sportowy”, Warszawa 1983, s. 13.

¹⁷ Zob. J. Zmarzlik, *Marsz, marsz Polonia...*, „Polonijny Informator Sportowy”, Warszawa 1983, s. 14–15.

¹⁸ „Przegląd Sportowy” 1984, nr 138.

dyskiem), a wśród mężczyzn – po dwa razy zwyciężyli Tomasz Chodura (bieg na dystansie 100 m i 200 m) i Paweł Świerczek (skok wzwyż, rzut oszczepem). W ramach programu dodatkowego zorganizowano „Bieg Rodaków” na dystansie 1 mili, który wygrał również członek Polonii czechosłowackiej Kazimierz Szymanik¹⁹.

VI Polonijne Igrzyska (1987 r.) odbyły się po raz piąty w Krakowie. Zawody lekkoatletyczne stały tym razem na nieco niższym poziomie. Trzy zwycięstwa odniosła Irena Waclawek z Czechosłowacji (tym razem w rzutach: kula, dysk, oszczep), a po dwa – Felicitas Press z RFN (bieg na dystansie 100 m, skok w dal) i Gabriela Bohm z Czechosłowacji (bieg na dystansie 400 m i 800 m). Wśród mężczyzn po dwa tytuły mistrzowskie sięgnęli również przedstawiciele Polskiego Związku Kulturalno-Oświatowego w Czechosłowacji: Marek Kufa (bieg na dystansie 100 m, skok w dal) i Stanisław Marszałek (bieg na dystansie 1500 m i 3000 m) oraz Adam Chromik z Anglii (pchnięcie kulą, rzut dyskiem)²⁰.

W 1991 r. gospodarzem igrzysk był ponownie Kraków. Ewenementem tego spotkania sportowców polskich z zagranicy był udział przedstawicieli skupisk z Litwy, Łotwy i Ukrainy. Osiągnięcia sportowe reprezentantów poszczególnych środowisk bardzo się rozłożyły. Jedynie Daniel Worek (bieg na dystansie 100 m i 400 m) i Roman Martynek (skok wzwyż, rzut dyskiem) – obaj z Zaolzia Cieszyńskiego – zwyciężyli w dwóch konkurencjach. Zawody stały jednak na przeciętnym poziomie²¹.

VIII Światowe Igrzyska Polonijne (taką nazwę przyjęły igrzyska od tego roku) przeprowadzono – po 6-letniej przerwie – w Lublinie (24–31 sierpnia 1997 r.). Miały one bardzo uroczystą oprawę, zbiegły się bowiem z 680. rocznicą uzyskania praw miejskich. Na igrzyska przyjechało ponad 600 osób z 24 krajów, w tym 405 sportowców, a w lekkoatletyce wystąpiło 72 zawodników. Wyniki sportowe stały na dobrym poziomie, o czym świadczy kilka rekordów igrzysk, spośród których pięć figuruje nadal w wykazie najlepszych. Są to wyniki Anny Kozak z Białorusi (bieg na dystansie 400 m – 54,43 sek.), Iriny Krakowiak z Litwy (bieg na dystansie 800 m – 2.12,48 min), Tatiany Baranowskiej z Białorusi (skok wzwyż – 1,65 m), Marceli Godzik z Czech (pchnięcie kulą – 14,68 m) i Genadija Sitkiewicza z Białorusi (skok w dal – 6,98 m). Ten ostatni cieszył się największym dorobkiem, ponieważ wywalczył jeszcze tytuły mistrzowskie w rzutach (kula, dysk), po drugi złoty medal sięgnęły Anna Kozak (100 m) i Marcela Godzik (dysk), po dwa tytuły również Leonid Wierszynin z Białorusi (bieg na dystansie 100 m i 400 m) i Dmitrij Jasiński z Białorusi (bieg na dystansie 1500 m i 3000 m). Z tego przeglądu osiągnięć wynika, że wielką rolę w zmaganiach lekkoatletów odegrali – startujący po raz pierwszy – reprezentanci środowisk polskich z Białorusi²².

¹⁹ Komunikaty V Polonijnych Igrzysk Sportowych, Warszawa 1984.

²⁰ „Olimpijczyk” 1987, nr 2, s. 26.

²¹ Zob. Z. Szafkowski, *Polonijne Igrzyska Sportowe (1934–1997)*, s. 26.

²² Tamże, s. 65–67.

Rezultaty sportowe w lekkoatletyce podczas następnych igrzysk (Lublin 1999 r.) były dość mierne. Po dwie konkurencje wygrali Jolanta Waluczko z Litwy (pchnięcie kulą, rzut oszczepem) oraz Aleksiej Barturewicz z Łotwy (bieg na dystansie 100 m, skok w dal) i Dmitrij Jasiński z Białorusi (bieg na dystansie 1500 m i 3000 m), a Andrzej Więckiewicz z Litwy – trzy konkursy (pchnięcie kulą, rzut dyskiem, rzut oszczepem) dla oldboyów, ale ich wyniki były przeciętne. Na uwagę zasługuje natomiast, że po raz pierwszy do programu zawodów wprowadzono rzut młotem dla kobiet, w którym wystąpiła Kristas Kambała z Łotwy (37,87 m)²³.

X Światowe Igrzyska Polonijne odbyły się w Sopocie (27 lipca – 6 sierpnia 2001 r.). Stały się one atrakcją obchodów stulecia miasta, a przynętą dodatkową – ich oprawa z okazji uroczystości jubileuszowych. Stąd też do Polski przybyło aż 789 zawodników z 21 krajów, którzy współzawodnictwo podjęli w 17 dyscyplinach sportu²⁴.

Zawody lekkoatletyczne rozegrano w 12 konkurencjach zarówno dla kobiet, jak i dla mężczyzn (w niektórych przypadkach w kilku kategoriach wiekowych). Wysoki poziom zademonstrowała sprinterka Olga Gorsa z Mołdawii, która zwyciężyła w biegu na dystansie 100 m, ustanawiając nowy (i ciągle aktualny) rekord igrzysk – 12,18 sek.²⁵ Rywalizowały z nią zawodniczki z Niemiec, zwłaszcza Joanna Kędzierska, która wygrała bieg na dystansie 200 m w czasie 25,15 sek. i przyczyniła się do zdobycia srebrnego medalu w biegu rozstawnym 4 x 100 m (57,62 sek.) oraz była najlepsza w rzucie oszczepem²⁶. Na wyróżnienie zasługuje też Krystyna Bejnarowicz z Łotwy, która w skoku w dal ustanowiła już po raz trzeci rekord igrzysk, tym razem rezultatem 5,49 m²⁷.

Wśród mężczyzn dobre wyniki uzyskali Anton Macko z Białorusi, który wygrał biegi krótkie na 100 m – 11,27 sek., na 200 m – 23,34 sek., i na 400 m – 53,66 sek., oraz Janusz Danowski z Łotwy, który pokonał rywali we wszystkich rzutach: kulą – 15,80 m, dyskiem – 40,90 m, i oszczepem – 52,72 m.

Kolejne igrzyska polonijne odbyły się w 2003 r. Do Poznania, stolicy Wielkopolski, w 750 rocznicę uzyskania praw miejskich przyjechali sportowcy z 22 krajów. Zmagania lekkoatletów stały na dobrym poziomie, ustanowili bowiem 7 rekordów igrzysk: po dwa – Natalia Wasilewska z Białorusi (bieg na dystansie 1500 m – 4.42,82 min i 5000 m – 16.48,75 min) oraz Paweł Maszej również z Białorusi (bieg na dystansie 1500 m – 4.03,72 min, i 5000 m – 15.13,65 min). Pozostałe wyniki rekordowe osiągnęli Marian Zigmund z Łotwy w biegu na dystansie 400 m (49,77 sek.) oraz płotkarze – Helena Wołosik z Białorusi i Adam

²³ Z. Szafkowski, *Wyniki Światowych Igrzysk Polonijnych w latach 1999–200*, s. 27–29.

²⁴ Sprawozdanie z X Światowych Igrzysk Polonijnych, Sopot 2001, s. 1–2.

²⁵ O. Gorsa poprawiła rekord S. Walasiewicz z 1934 r.

²⁶ Komunikat Igrzysk – Lekkoatletyka, Sopot 2001, s. 1–11.

²⁷ Dwa poprzednie rekordy ustanowiła K. Bejnarowicz na poprzednich igrzyskach: Lublin 1997 r. – 5,37 m, Lublin 1999 r. – 5,39 m.

Domicz z Niemiec. Poza nimi dobre rezultaty uzyskali Olga Gorsa z Mołdawii na 100 m i w skoku w dal oraz Janusz Danowski z Łotwy w rzutach dyskiem i oszczepem²⁸.

Gospodarzem XII Światowych Igrzysk Polonijnych w 2005 r. była – po raz trzeci – Warszawa. Uczestniczyły w nich reprezentacje organizacji polonijnych z 28 krajów. Program igrzysk obejmował 18 dyscyplin sportowych, wśród których lekkoatletyka cieszyła się największą liczbą zgłoszeń. Poziom sportowy był jednak słaby. Świadczy o tym m.in. fakt, że niektórzy zawodnicy wygrali po kilka różnorodnych konkurencji. Natalia Wasilewska z Białorusi startowała we wszystkich biegach, a zwyciężyła pięciokrotnie – na dystansach 200 m, 400 m, 800 m, 1500 m i 5000 m. Monika Rouweler z Holandii zdobyła trzy złote medale (bieg na dystansie 100 m, skok w dal, skok wzwyż), podobnie jak Krzysztof Wardecki z Australii (biegi krótkie – 100 m, 200 m, 400 m) i Sebastian Sobiesiak z Niemiec (bieg na dystansie 110 m przez pł., w skoku w dal i wzwyż)²⁹.

Letnie igrzyska 2007 r. odbyły się w Słupsku i Ustce. Nad środkowe pobrażę Bałtyku przybyło 1068 sportowców z 26 krajów świata. Podjęli oni rywalizację w 20 dyscyplinach, w tym po raz pierwszy w windsurfingu. Lekkoatletyka pozostała jednak dyscypliną pierwszoplanową, startowała w niej największa liczba zawodników. Z wyjątkiem biegów na 200 m, 1500 m i 3000 m kobiet oraz 110 m przez pł. mężczyzn współzawodnictwo przeprowadzono w kilku kategoriach wiekowych.

W biegu na dystansie 3 km kobiet padł rekord igrzysk. Ustanowiła go Erika Urwikiene z Litwy (11.25,52 min). Rekord igrzysk w skoku wzwyż wyrównała Rita Balčiauskaitė z Litwy, a poza tym wygrała biegi na 100 m i 200 m. Wyróżniali się też bracia Klinkosz z Irlandii: Marcin w skoku wzwyż – 2,00 m, i Krzysztof w pchnięciu kulą – 14,08 m. Po dwa złote medale wywalczyli Monika Marciuch z Irlandii w rzutach (kula, oszczep), Jakub Malinowski z Niemiec (100 m, skok w dal) i Jakub Martynek z Czech w biegach średnich (800 m, 1500 m)³⁰.

Organizatorem XIV Igrzysk Polonijnych był Toruń. Do grodu Mikołaja Kopernika w 2009 r. zjechało 1119 osób, w tym 970 zawodników, którzy przystąpili do rywalizacji sportowej w 23 dyscyplinach. Zawody lekkoatletyczne, zwłaszcza w młodszych grupach wiekowych, potraktowano jako spotkania rekreacyjne, stąd też w niektórych konkurencjach nie podawano uzyskanych wyników, a w biegach ustalano jedynie kolejność. Nie padł ani jeden rekord igrzysk. W tej sytuacji trudno określić poziom zawodów. Najlepszym z mierzonych rezultatów było chyba osiągnięcie Mariusza Kosińskiego z Kanady w rzucie dyskiem (47,51 m). Poza tym na wymienienie nazwiska zasługuje Robert Dunowski z Litwy, który zwyciężył w Toruniu po raz trzeci w rzucie oszczepem³¹. Największą

²⁸ Z. Szafkowski, *Wyniki Światowych Igrzysk Polonijnych w latach 1999–2005*, s. 50–57.

²⁹ Tamże, s. 75–80.

³⁰ Z. Szafkowski, *Światowe Igrzyska Polonijne 2006 – 2009*, s. 82–89.

³¹ W poprzednich latach R. Dunowski wygrał swoją konkurencję wynikiem: 58,13 m (2007 r.) i 58,68 m (w 2009 r.), a w 2011 r. był drugi (51,54 m).

liczbę złotych medali zdobyli reprezentanci skupisk polonijnych z Czech (6), Litwy (5), Kanady (4) i Łotwy (3), a pozostałe – sportowcy z Białorusi (2) oraz Australii, Łotwy i USA (po 1)³².

XV Światowe Igrzyska Polonijne (ostatnie z dotychczasowych) odbyły się we Wrocławiu w dniach 30 lipca – 6 sierpnia 2011 r. Cieszyły się one największą frekwencją, do stolicy Dolnego Śląska przybyło bowiem ponad 2000 osób z 32 krajów osiedlenia Polaków na wszystkich kontynentach świata. Przystąpili oni do rywalizacji sportowej w 28 dyscyplinach sportu, przy czym w lekkoatletyce startowało najwięcej uczestników. Impreza rozpoczęła się od biegu integracyjnego na dystansie około 3 km oraz „miniigrzysk” dla dzieci i młodzieży.

Osiągnięte wyniki stały na wyższym poziomie niż w poprzednich latach. Zawodnicy ustanowili sześć nowych rekordów igrzysk. Trzy z nich były dziełem Enrika Zilbersteina z Gruzji: w biegu na dystansie 200 m – 21,8 sek. i na 400 m – 48,43 sek., oraz z braćmi Ludwikiem, Gigłą i Giorgijem w sztafecie 4 × 100 m – 44,37 sek. Posiadaczami pozostałych rekordów stali się Joanna Czapla z Francji (bieg na dystansie 100 m przez pł. – 16,58 sek.), Adam Gaura z Czech (bieg na dystansie 10 km – 37.45,02 min) i Michael Opatowski z Kanady (skok o tyczce – 4,10 m)³³. Na uwagę zasługują sukcesy 17-letniej biegaczki z Łotwy Valeriji Linkevicy, która wygrała nie tylko wszystkie sprinty (100 m, 200 m, 400 m), ale także oba biegi średnie (800 m, 1500 m), oraz zwycięstwa w rzutach reprezentantów Polonii kanadyjskiej: Andrzeja Dąbrowskiego (kula, dysk, oszczep) i Keti Kłodnickiej (kula, dysk). Dobre wyniki uzyskali również sprinter Ludwik Zilberstein z Gruzji w biegu na dystansie 100 m – 11,08 sek., i Shawn Hill z Kanady w skoku wzwyż – 1,97 m³⁴.

Konkluzja

Podsumowując, należy stwierdzić, że w minionych latach (1934–2011) zorganizowano w Polsce piętnaście imprez sportowych dla zawodników z polskim rodowodem żyjących na obczyźnie. Rywalizowali oni w wielu dyscyplinach, wśród których lekkoatletyka znajdowała się w programie wszystkich igrzysk i gromadziła największą liczbę zawodników. Wielu z nich demonstrowało wysoki poziom sportowy, o czym świadczy wykaz rekordów igrzysk³⁵. Większość uczestników traktowała jednak swój udział rekreacyjnie. Dzięki temu spotkania na arenach sportowych w kraju ojczystym były festiwalami przyjaźni i patriotyzmu. Wysuwały też impulsy do zrzeszania się polonijnych sportowców w polskich organizacjach sportowych za granicą, przyczyniały się do pogłębiania polskiego życia narodowego na obczyźnie. W tych kwestiach lekkoatletyka igrzyskowa odegrała niewątpliwie dość istotną rolę.

³² Z. Szafkowski, *Światowe Igrzyska Polonijne 2006–2009*, s. 109–121.

³³ M. Opatowski poprawił 77-letni wynik J. Wąsowicza.

³⁴ Zob. Z. Szafkowski, *Światowe Igrzyska Polonijne (2010–2011)*, s. 127–148.

³⁵ Zob. załącznik 2.

Aneks

Zał. 1. Mistrzowie polonijnych igrzysk sportowych w lekkoatletyce *

Konk.	I. Warszawa 1934	II. Kraków 1974	III. Kraków 1977
kobiety			
100 m	S. Walasiewicz (USA) – 12,2	D. Rakowska (Cz) – 14,1	T. Nolan (USA) – 12,8
400 m	—	D. Kowolowska (Cz) – 67,1	T. Nolan (USA) – 60,8
wzwyż	R. Przybylska (USA) – 1,35	D. Kowolowska (Cz) – 1,30	—
w dal	A. Paluszek (USA) – 5,01	D. Rakowska (Cz) – 4,80	D. Rakowska (Cz) – 4,88
kula	A. Paluszek (USA) – 9,20	R. Macoszek (Cz) – 12,03	R. Macoszek (Cz) – 11,62
dysk	S. Walasiewicz (USA) – 33,78	R. Macoszek (Cz) – 36,02	E. Dubowska (Norw) – 35,06
oszczep	S. Walasiewicz (USA) – 32,61	J. Wojdanowska (A) – 41,72	E. Dubowska (Norw) – 44,62
mężczyźni			
100 m	W. Janiak (USA) – 10,9	B. Turbański (Fr) – 11,6	S. Korus (Fr) – 10,9
400 m	P. Klinkowski (USA) – 50,9	F. Madzia (Cz) – 54,5	S. Sajdak (Cz) – 52,5
1500 m	S. Szumachowski (USA) – 4.08,6	A. Mineyko (WB) – 4.14,0	K.R. Field (WB) – 4.14,0
wzwyż	E. Ratkowski (USA) – 1,70	M. Bulte (Fr) – 1,95	W. Sikora (Cz) – 1,85
w dal	W. Janiak (USA) – 6,42	B. Turbański (Fr) – 6,93	S. Korus (Fr) – 6,53
kula	Z. Podolak (USA) – 12,81	E. Waleryszek (Fr) – 11,09	J. Pyka (USA) – 17,22
dysk	Z. Podolak (USA) – 36,72	B. Turbański (Fr) – 40,08	A. Drzewiecki (WB) – 51,04
oszczep	J. Chudzikiewicz (USA) – 50,64	D. Kolaśniewski (Fr) – 61,40	J. Crosse (WB) – 56,60

* Wykaz obejmuje tylko konkurencje, które najczęściej występowały w programach igrzysk

Konk.	IV. Kraków 1981	V. Warszawa 1984	VI. Kraków 1987
kobiety			
100 m	I. Waclawek (Cz) – 13,4	I. Waclawek (Cz) – 13,18	F. Press (RFN) – 13,42
400 m	W. Mutschler (RFN) – 64,1	M. Szlauer (Cz) – 68,65	K. Bohm (Cz) – 61,58
wzwyż	D. Rakowska (Cz) – 1,35	B. Szkandera (Cz) – 1,35	R. Zagora (Cz) – 1,45
w dal	I. Waclawek (Cz) – 4,68	I. Cymorek (Cz) – 5,05	F. Press (RFN) – 4,99
kula	M. Mechtild (RFN) – 8,33	I. Waclawek (Cz) – 8,97	I. Waclawek (Cz) – 8,85
dysk	—	I. Waclawek (Cz) – 25,80	I. Waclawek (Cz) – 31,92
oszczep	—	M. Miroszowa (Cz) – 25,56	I. Waclawek (Cz) – 23,20

Konk.	IV. Kraków 1981	V. Warszawa 1984	VI. Kraków 1987
mężczyźni			
100 m	J. Cymorek (Cz) – 12,3	T. Chodura (Cz) – 11,73	M. Kufa (Cz) – 11,83
400 m	W. Martynek (Cz) – 56,5	D. Worek (Cz) – 53,45	D. Worek (Cz) – 53,40
1500 m	L. Branny (Cz) – 4.12,6	K. Gaura (Cz) – 4.18,11	S. Marszałek (Cz) – 4.18,37
wzwyż	B. Cienciala (Cz) – 2,05	P. Świerczak (Cz) – 1,85	A. Murdy (USA) – 2,00
w dal	B. Cienciala (Cz) – 5,52	T. Smugała (Cz) – 6,72	M. Kufa (Cz) – 6,70
kula	J. Turoń (Cz) – 11,16	S. Kluz (Cz) – 11,64	A. Chromik (WB) – 12,74
dysk	R. Kufla (Cz) – 36,00	R. Rufa (Cz) – 37,06	A. Chromik (WB) – 37,65
oszczep	J. Ferenc (Cz) – 39,68	P. Świerczak (Cz) – 47,86	B. Skonieczka (B) – 43,00

Konk.	VII. Kraków 1991	VIII. Lublin 1997	IX. Lublin 1999
kobiety			
100 m	T. Turczyńska (U) – 15,41	A. Kozak (Br) – 12,43	A. Kovacs (W) – 14,37
400 m	M. Klus (Cz) – 71,15	A. Kozak (Br) – 54,43	—
wzwyż	R. Zagóra (Cz) – 1,50	T. Baranowska (Br) – 1,65	K. Sienkiewicz (L) – 1,40
w dal	G. Possinger (Cz) – 4,86	K. Bejnarowicz (Ł) – 5,37	K. Bejnarowicz (Ł) – 5,39
kula	—	M. Godzik (Cz) – 14,68	J. Waluczko (L) – 8,80
dysk	—	M. Godzik (Cz) – 30,34	—
oszczep	—	—	J. Waluczko (L) – 19,94
mężczyźni			
100 m	D. Worek (Cz) – 11,96	L. Wierszyniszyn (Br) – 11,39	A. Baturewicz (Ł) – 11,40
400 m	D. Worek – 53,42	L. Wierszyniszyn (Br) – 51,61	—
1500 m	D. Wałach (Cz) – 4.37,05	D. Jasiński (Br) – 4.11,94	D. Jasiński (Br) – 4.19,07
wzwyż	R. Martynek (Cz) – 1,78	K. Kambala (Ł) – 1,90	K. Kambala (Ł) – 1,90
w dal	N. Barczok (Cz) – 5,99	G. Sitkiewicz (Br) – 6,98	A. Baturewicz (Ł) – 6,22
kula	S. Klus (Cz) – 11,02	G. Sitkiewicz (Br) – 15,11	E. Silniewicz (Ł) – 12,54
dysk	R. Martynek (Cz) – 30,20	G. Sitkiewicz (Br) – 35,72	T. Smugała (Cz) – 33,23
oszczep	—	T. Smugała (Cz) – 46,08	M. Baranowski (Ł) – 47,78

Konk.	X. Sopot 2001	XI. Poznań 2003	XII. Warszawa 2005
kobiety			
100 m	O. Gorsa (M) – 12,18	O. Gorsa (M) – 13,39	M. Rouweler (H) – 14,44
400 m	K. Bejnarowicz (Ł) – 66,27	K. Wołoszyk (Br) – 62,30	N. Wasilewska (Br) – 65,15
wzwyż	G. Niedoba (Cz) – 1,25	G. Krecz (L) – 1,40	M. Rouweler (H) – 1,35
w dal	K. Bejnarowicz (Ł) – 5,49	O. Gorsa (M) – 4,56	M. Rouweler (H) – 4,24
kula	B. Stańczyk (L) – 9,98	L. Skarina (L) – 7,37	T. Czajkowska (Br) – 8,68

Konk.	X. Sopot 2001	XI. Poznań 2003	XII. Warszawa 2005
kobiety			
dysk	O. Kędzierska (N) – 36,69	I. Kaptur (WB) – 17,67	J. Juniewicz (L) – 18,04
oszczep	J. Kędzierska (N0) – 31,48	I. Ablawaćka (Br) – 24,07	M. Zborowska (W) – 31,00
mężczyźni			
100 m	A. Macko (Br) – 11,27	W. Bogatow (M) – 11,43	K. Wardecki (A) – 11,58
400 m	A. Macko (Br) – 53,66	M. Zigmund (Ł) – 49,77	K. Wardecki (A) – 54,25
1500 m	A. Gajewski (Br) – 4.15,54	P. Maszej (Br) – 4.03,72	J. Kaczmarowski (N) – 4.29,79
wzwyż	A. Gajewski (Br) – 1,75	P. Malinowski (N) – 1,85	S. Sobiesiak (N) – 1,90
w dal	J. Pliska (Ł) – 6,45	M. Cienciała (Cz) – 6,48	S. Sobiesiak (N) – 6,55
kula	J. Danowski (Ł) – 15,80	—	D. Czaplą (Fr) – 11,61
dysk	J. Danowski (Ł) – 40,90	J. Danowski (Ł) – 37,56	A. Wajer (N) – 38,04
oszczep	J. Danowski (Ł) – 52,72	j. Danowski (Ł) – 42,11	R. Dunowski (L) – 58,13

Konk.	XIII. Słupsk 2007	XIV. Toruń 2009	XV. Wrocław 2011
kobiety			
100 m	R. Balčiauskaite (L) – 13,14	D. Molin (Cz)	V. Linkiewica (Ł) – 13,34
400 m	S. Rouweler (H) – 70,18	A. Gryckiewicz (L)	V. Linkiewica (Ł) – 60,63
wzwyż	R. Balčiauskaite (L) – 1,65	Ł. Konderla (Cz)	M. Mrózek (Cz) – 1,59
w dal	N. Sikora (Cz) – 4,91	D. Molin (Cz)	Z. Koudelka (Cz) – 4,86
kula	M. Marciuch (I) – 9,09	B. Siemaszko (L)	K. Kłodnicka (K) – 10,58
dysk	V. Meszaros (W) – 24,96	N. Niedostupowa (Br)	K. Kłodnicka (K) – 34,22
oszczep	M. Marciuch (I) – 38,28	W. Obuchowska (Br)	W. Dziza (Au) – 27,70
mężczyźni			
100 m	J. Malinowski (N) – 11,50	K. Giermanowicz (Ł)	L. Zilberstein (G) – 11,08
400 m	M. Tomas (N) – 53,24	K. Wardecki (A)	E. Zilberstein (G) – 48,43
1500 m	J. Martynek (Cz) – 4.44,18	J. Misiun (Ł)	P. Janikowski (K) – 4.08,28
wzwyż	M. Klinkosz (I) – 2,00	—	S. Hill (K) – 1,97
w dal	J. Malinowski (N) – 6,61	—	P. Kukhta (Br) – 6,10
kula	K. Klinkosz (I) – 14,08	A. Oitment (K)	A. Dąbrowski (K) – 12,57
dysk	T. Kalinowski (USA) – 33,26	M. Kosiński (K)	A. Dąbrowski (K) – 40,00
oszczep	R. Dunowski (L) – 58,68	R. Dunowski (L)	A. Dąbrowski (K) – 53,18

Legenda:

A – Australia	L – Litwa
Au – Austria	Ł – Łotwa
B – Belgia	M – Mołdawia
Br – Białoruś	N – Niemcy
Cz – Czechy	Norw – Norwegia

Fr	– Francja	RFN	– Rep. Fed. Niemiec
G	– Gruzja	U	– Ukraina
H	– Holandia	USA	– Stany Zjednoczone
I	– Irlandia	W	– Węgry
K	– Kanada	WB	– Wielka Brytania

Załącznik 2. Rekordy polonijnych igrzysk sportowych w lekkoatletyce

Konkurencja	Wyniki	Nazwisko i imię zawodniczki	Kraj osiedlenia	Miejscowość i rok ustanowienia rekordu
kobiety				
60 m	8,3	Wacławek Irena	Czechy	Kraków 1981
100 m	12,18	Gorsa Olga	Mołdawia	Sopot 2001
200 m	24,5	Wasilewicz Stanisława	USA	Warszawa 1934
400 m	54,43	Kozak Anna	Białoruś	Lublin 1997
800 m	2.12,48	Krakowiak Irina	Litwa	Lublin 1997
1500 m	4.42,82	Wasilewska Natalia	Białoruś	Poznań 2003
3000 m	11.25,52	Urwikieni Erika	Litwa	Słupsk 2007
5000 m	16.48,75	Wasilewska Natalia	Białoruś	Poznań 2003
4 × 100 m	57,62	Rezo A., Pinkowska M., Kędzińska J., Kędzińska O.	Niemcy	Sopot 2001
100 m pł.	16,58	Czapla Joanna	Francja	Wrocław 2011
wzwyż	1,65	Baranowska Tatiana	Białoruś	Lublin 1997
w dal	5,49	Bejnarowicz Krystyna	Łotwa	Sopot 2001
kula	14,68	Godzik Marcela	Czechy	Lublin 1997
dysk	36,02	Macoszek Ruth	Czechy	Kraków 1974
młot	37,87	Kambała Kristas	Łotwa	Lublin 1999
oszczep	44,62	Dubowska Elżbieta	Norwegia	Kraków 1977

Konkurencja	Wynik	Nazwisko i imię zawodnika	Kraj osiedlenia	Miejscowość i rok ustanowienia rekordu
mężczyźni				
100 m	10,9	Janiak Władysław	USA	Warszawa 1934
200 m	21,98	Zilberstein Endrik	Gruzja	Wrocław 2011
400 m	48,43	Zilberstein Endrik	Gruzja	Wrocław 2011
800 m	1.55,9	Kaczmarek Stanisław	Kanada	Warszawa 1934
1500 m	4.03,72	Maszej Paweł	Białoruś	Poznań 2003
3000 m	8.36,8	Brodie Christian	Anglia	Kraków 1977
5000 m	15.13,65	Maszej Paweł	Białoruś	Poznań 2003
10000 m	37.45,82	Gaura Paweł	Czechy	Wrocław 2011

Konkurencja	Wynik	Nazwisko i imię zawodnika	Kraj osiedlenia	Miejscowość i rok ustanowienia rekordu
mężczyźni				
4 × 100 m	47,37	Zilberstein E., Zilberstein L., Zilberstein G., Zilberstein G.	Gruzja	Wrocław 2011
4 × 400 m	3.36,6	Golanowicz A., Ratkowski E., Kaczmarek T., Klinkowski P.	USA	Warszawa 1934
100 m pł	15,14	Domicz Adam	Niemcy	Poznań 2003
wzwyż	2,05	Cieniela Bronisław	Czechy	Kraków 1981
tyczka	4,10	Lopatowski Michael	Kanada	Wrocław 2011
w dal	6,98	Sitkiewicz Gienadij	Białoruś	Lublin 1997
kula	17,22	Pyka Jan	USA	Kraków 1977
dysk	51,04	Drzewiecki Andrzej	Anglia	Kraków 1977
młot	40,85	Krawczyk Janusz	Francja	Kraków 1981
oszczep	61,40	Kolaśniewski Daniel	Francja	Kraków 1974

Bibliografia

A. Źródła

I. Archiwalia

Archiwum Akt Nowych w Warszawie
 Ambasada RP w Berlinie
 Konsulat RP w Opolu
 Światowy Związek Polaków z Zagranicy
 Centralne Archiwum Wojskowe w Rembertowie
 Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przystosowania Wojskowego

II. Źródła instytucjonalne

Okręgowe Związki Lekkiej Atletyki w Bydgoszczy, Gdańsku, Krakowie, Lublinie, Poznaniu, Wrocławiu
 Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” w Warszawie
 Stowarzyszenie „Wspólnota Polska, oddziały w Krakowie, Lublinie, Poznaniu, Słupsku, Sopocie, Toruniu, Wrocławiu

III. Źródła urzędowe

Komunikaty sportowe igrzysk polonijnych (1974–2011)

IV. Prasa i czasopisma

„Biuletyn PKOl”, Warszawa 1973–1987.
 „Express Poznański”, Poznań 2003.

- „Gazeta Pomorska”, Bydgoszcz – Toruń 2009.
„Gazeta Wrocławska”, Wrocław 2011
„Gazeta Wyborcza”, Warszawa 2000–2010.
„Głos Wielkopolski”, Poznań 2003.
„Kurier Lubelski”, Lublin 1999.
„Olimpijczyk”, Warszawa 1987.
„Polonijny Informator Sportowy”, Warszawa 1983.
„Przegląd Sportowy”, Warszawa 1974–2011.
„Słupski Kurier Igrzysk Polonijnych”, Słupsk 2007.
„Sport”. Katowice 2006–2008
„Sport i Wychowanie Fizyczne”. Dodatek do czasopisma „Polacy Zagranicą”,
Warszawa 1934.
„Wspólnota Polska”, Warszawa 2000–2011.

B. Literatura przedmiotowa

I. Prace zwarte

- Krejca J., Książek W., *Polonijne Igrzyska Sportowe 1974*, Kraków 1976.
Sport polonijny wczoraj i dziś, red. J. Chelmecki, Warszawa 2005.
Szafkowski Z., *Polonijne igrzyska sportowe (1934–1997)*, Gorzów Wlkp. 1997.
Szafkowski Z., *Wyniki Światowych Igrzysk Polonijnych w latach 1999–2005*,
Gorzów Wlkp. 2006.
Szafkowski Z., *Światowe Igrzyska Polonijne 2006–2009*, Gorzów Wlkp. 2009.
Szafkowski Z., *Światowe Igrzyska Polonijne (2010–2011)*, Gorzów Wlkp. 2011.
*Światowe Sejmiki Działaczy Polonijnych Polskiego Komitetu Olimpijskiego
w latach 1989–2009*, red. B. Woltmann, Warszawa 2010.
Z dziejów kultury fizycznej w organizacjach polonijnych, red. B. Woltmann,
Warszawa 1989.

II. Artykuły

- Jans W., *I Igrzyska Sportowe Polaków z Zagranicy*, „Zeszyty Naukowe AWF
we Wrocławiu”, nr 20, Wrocław 1957.
Kowalczyk A., *Lekkoatletyka na polonijnych igrzyskach sportowych (1934–2003)*,
[w:] *Sport polonijny wczoraj i dziś*, red. J. Chelmecki, Warszawa 2005.
50 lat Polonijnych Igrzysk Sportowych, „Polonijny Informator Sportowy”, War-
szawa, czerwiec 1984, s. 1–28.
Rotkiewicz M., *Z historii Polonijnych Igrzysk Sportowych*, „Lekkoatletyka”
1974, nr 7.
Rybiński J., *Po pięćdziesięciu latach znów w Warszawie*, „Biuletyn PKOl” 1984,
nr 10.
Szafkowski Z., *Lekkoatletyka na Polonijnych Igrzyskach Sportowych*, [w:]
II Krajowa Konferencja Naukowa „Polonijna Kultura Fizyczna”, *Monogra-
fie AWF w Poznaniu*, nr 210, Poznań 1986.

- Szczerbiński M., *Polonijne Igrzyska Sportowe w dwudziestoleci międzywojennym*, „Przegląd Polonijny” 1978, z. 2.
- Woltmann B., *Polonijne igrzyska sportowe w Krakowie*, „Kultura Fizyczna” 1975, nr 8.
- Woltmann B., *Polonijne igrzyska sportowe*, „Zeszyty Naukowe AWF w Gdańsku”, nr 9, Warszawa – Poznań 1989.
- Woltmann B., *Polonijne igrzyska sportowe*, [w:] *Z dziejów kultury fizycznej w organizacjach polonijnych*, red. B. Woltmann, Warszawa 1989.
- Zmarzlik J., *Marsz, marsz Polonia...*, „Polonijny Informator Sportowy”, Warszawa 1983.
- Zmarzlik J., *Pierwsza „Olimpiada” Białych Orłów*, „Polonijny Informator Sportowy”, Warszawa, kwiecień 1984.

Abstract

Athletics in the Poles Sports Games in Poland in the Years 1934–2011

Poles Sports Games were initiated in 1934. Since then, fifteen events held with the participation of athletes of Polish origin from around the world. The program consisted of a dozen sport games, some of which have the widest range of athletics. Competed in one of many great players, including Olympic gold medalist Stanisława Walasiewicz. Most sport games record belongs to the representatives of the Polish community in Belarus (7), Czech Republic (5), USA, France and Lithuania (after 3).

Key words: athletics, Polonia, sport games.